

Društvo za razvoj dece i mladih – OTVORENI KLUB
Za smanjenje siromaštva - Civilno društvo i odgovorna vlada

DRŽAVNA IZDVAJANJA ZA DECU I PORODICU

ISKUSTVA KORISNIKA

ANA POPOVIĆ
MILENA ĆELIĆ

Niš 2012

Društvo za razvoj dece i mladih – OTVORENI KLUB
Za smanjenje siromaštva - Civilno društvo i odgovorna vlada

DRŽAVNA IZDVAJANJA ZA DECU I PORODICU - ISKUSTVA KORISNIKA

Ana Popović
Milena Čelić

Izdavač:

Društvo za razvoj dece i mladih - OTVORENI KLUB
Trg učitelj Tase 2, 18000 Niš

www.oknis.org.rs

Za izdavača:

Olgica Bajić

Urednik:

Saša Stefanović

Autori:

Ana Popović
Milena Ćelić

Korice i slog:

Mišo Gligorić

Štampa:

Grafičko izdavačko preduzeće Punta d.o.o.
Kej Mike Paligorića 8, 18000 Niš

Tiraž: 300

Godina izdanja: 2012.

ISBN: 978-86-913753-3-1

SADRŽAJ

1. Osnovne informacije o istraživanju.....	1
2. Struktura ispitanika/ca, ekonomski, socijalni i porodični status.....	7
3. Izvori i vrste prihoda ispitanika/ca.....	13
4. Vrste socijalnih davanja i davanja usmerenih ka deci koje građani/ke koriste.....	19
5. Informisanje građana/ki o pravima iz sistema socijalne i dečije zaštite i vrstama socijalnih davanja i davanja usmerenim ka deci.....	23
6. Percepcija ispitanika/ca o radu i ulogama centra za socijalni rad.....	29
7. Problemi u vezi sa procedurom ostvarivanja prava iz socijalne zaštite.....	35
8. Lokalne mere socijalne zaštite - diverzifikovanost i dostupnost tih mera, svesnost građana/ki o njima i korišćenje	43
9. Percepcija (značaja) dečijeg dodatka i ostalih mera socijalne pomoći.....	49
10. Zaključci.....	53
11. Preporuke za unapređenje sistema socijalne zaštite.....	57

Publikacija DRŽAVNA IZDVAJANJA ZA DECU I PORODICU - ISKUSTVA KORISNIKA nastala je u okviru projekta ZA SMANJENJE SIROMAŠTVA: CIVILNO DRUŠTVO I ODGOVORNA VLADA koji se izvodi u saradnji s Institutom za održive zajednice (ISC) uz finansijsku podršku Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Norveške. Mišljenja i stavovi izneti u ovoj publikaciji su stavovi autora/ki i ne prenose nužno stavove ISC-a i donatora.

OSNOVNE INFORMACIJE O ISTRAŽIVANJU

OSNOVNE INFORMACIJE O ISTRAŽIVANJU¹

1. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je sprovedeno u cilju sticanja uvida u stanje i potrebe korisnika/ca socijalne i dečije zaštite u 5 gradova jugoistočne Srbije (Kruševac, Knjaževac, Niš, Aleksinac i Svrlijig). Specifični ciljevi istraživanja definisani su na sledeći način:

- Identifikovanje problema i specifičnih prepreka u oblasti socijalne i dečije zaštite (procedure ostvarivanja prava i distribucije pomoći),
- Identifikovanje potencijala i mera za prevazilaženje problema i prepreka u socijalnoj i dečijoj zaštiti

2. UZORAK

U istraživanju su učestvovali korisnici/e pomoći i usluga iz sistema socijalne i dečije zaštite. Ukupno je bilo 47 učesnika/ca istraživanja. U izboru i pozivanju učesnika/ca istraživanja podršku istraživačima pružili su predstavnici/e nevladinih organizacija iz navedenih gradova – Društvo za razvoj kreativnosti Aleksinac, Evrokontakt Kruševac, Centar za građanski aktivizam Denizen Svrlijig, Centar za kreativni razvoj Knjaževac, Centar lokalne demokratije LDA Niš.

¹ Društvo za razvoj dece i mladih – OTVORENI KLUB u saradnji sa još šest organizacija civilnog društva realizuje nacionalni projekat „ZA SMANJENJE SIROMAŠTVA: CIVILNO DRUŠTVO I ODGOVORNA VLADA“. Realizacija ovog projekta treba da doprinese povećanju odgovornosti Vlade u sprovođenju politike za najsiromašnije i jačanju kapaciteta organizacija civilnog društva za praćenje i vršenje uticaja na budžetsku politiku, na nacionalnom i lokalnim nivoima. U okviru projekta prate se budžet Republike Srbije i budžeti lokalnih samouprava iz aspekta osetljivih grupa. U Srbiji je prepoznato sedam grupa koje su u većem riziku od siromaštva: deca, mladi, žene, stara lica, izbegla i raseljena lica, osobe sa invaliditetom i Romi. OTVORENI KLUB u okviru projekta prati budžetska izdavanja u Republici usmerena ka deci.

Projekat „ZA SMANJENJE SIROMAŠTVA: CIVILNO DRUŠTVO I ODGOVORNA VLADA“ sprovodi koalicija organizacija civilnog društva uz koordinaciju Instituta za održive zajednice i podršku Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Norveške. Mišljenja i stavovi izneti u ovom dokumentu su stavovi autora/ki i ni na koji način ne odražavaju stavove Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Norveške.

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA - PARTICIPATIVNI PRISTUP

Za potrebe sprovođenja istraživanja korišćena je metoda kvalitativnog participativnog pristupa.

Participativni metod istraživačkog pristupa ljudima nudi mogućnost aktivnog učešća u istraživanju i budućim aktivnostima, stvara osećaj vlasništva nad rezultatima istraživanja i daje im snagu za preduzimanje akcija koje dovode do promena. Ova metoda na kreativan način omogućava učesnicima da uče o svojim potrebama i mogućnostima, kao i da učestvuju u akcijama koje je neophodno sprovesti da bi došlo do promene. Ovakav pristup zasnovan je na principima kao što su: ravnopravnost, produktivnost, transparentnost, organizovanost i pouzdanost. Metodologija participativnog istraživanja predstavlja dobar način da se istraže problemi, naročito problemi siromašnih, kao i da se planiraju, sprovedu i procene razvojni programi, projekti i aktivnosti. Takođe, sam pristup omogućava ljudima da umesto pasivne uloge davalaca informacija imaju aktivnu ulogu u toku samog istraživanja. I istraživač i učesnik akteri su u istraživačkom procesu.

Kako bi se dobili podaci primenjena je tehnika fokus grupa. Fokus grupe su posebno organizovane grupe ljudi koji imaju slične potrebe, probleme, socio-demografske osobine i koji su okupljeni da bi diskutovali o određenim temama. Članovi grupe dele iskustva o temi o kojoj se diskutuje i kroz proces dijaloga zajednički dolaze do ideja i preporuka koje se lako mogu prevesti u akcije koje će dovesti do promene u budućnosti. Uloga istraživača u ovom procesu nije samo da sazna informacije od učesnika fokus grupa nego i da kroz dijalog facilitira proces zajedničkog učenja.

Prikupljanjem podataka kroz participativne tehnike u fokus grupama dobijeni su kvalitativni podaci koji daju odgovore na sledeća pitanja:

- Sa kojim se problemima i preprekama susreću korisnici/e mera sistema socijalne i dečije zaštite,
- Koji su uzroci i posledice tih problema,

- Koji su razlozi (prepreke) za ostvarivanje prava korišćenja mera sistema socijalne i dečije zaštite,
- Koji podsticaji bi poboljšali status korisnika mera sistema socijalne i dečije zaštite,
- Kakve su lokalne specifičnosti u vezi sa socijalnom zaštitom i sistemom podrške korisnika socijalne i dečije zaštite,
- Kakve preporuke, sugestije i mere predlažu učesnici/e istraživanja da bi se prevazišli navedeni problemi.

Podaci su prikupljeni i obrađeni u periodu novembar–decembar 2011. godine.

STRUKTURA ISPITANIKA/ČA, EKONOMSKI, SOCIJALNI I PORODIČNI STATUS

STRUKTURA ISPITANIKA/CA, EKONOMSKI, SOCIJALNI I PORODIČNI STATUS

Tokom fokus grupa koje su korišćene kao osnovna tehnika prikupljanja podataka u okviru participativnog pristupa, razgovori su vođeni sa 32 žene i 15 muškaraca koji spadaju u grupu materijalno najugroženijih građana opština u kojima je istraživanje vršeno. Većina ispitanika (83%) nema formalno, legalno zaposlenje. Mnogi od njih su posao izgubili usled smanjivanja broja radnika u njihovim nekadašnjim organizacijama. Žene su uglavnom napuštale posao ili propuštale šansu da se zaposle kako bi brinule o deci, najčešće bolesnoj, ili o svojim ili o ostarelim roditeljima supružnika. U uzorku je primetan veliki broj samohranih roditelja čija je pozicija naročito nepovoljna zbog postojanja visokih troškova života i ograničenih primanja. Usled ovakve situacije, ove osobe su najčešće osobe koje formalno mogu da ostvare prava na socijalnu pomoć, ali je svi i ne ostvaruju i u praksi.

	Kruševac	Knjaževac	Aleksinac	Niš	Svrljig	Ukupno
žene	8	5	6	8	5	32
muškarci	2	3	3	2	5	15
zaposleni	1	/	4	2	/	7
nezaposleni	9	8	5	6	7	35
u braku	4	6	3	2	4	19
nisu u braku	/	/	/	1	/	1
u vanbračnoj zajednici	1	/	3	2	1	7
samohrani roditelji	5	2	3	5	1	16
raseljena lica	2	/	/	1	1	4
izbegla i prognana lica	1	/	/	/	/	1

„Imam privatnu firmu pod znacima navoda, preživljavamo od danas do sutra.“

(Aleksinac)

.....

„Imam porodicu sa sedmoro dece, četvero učenika, dečiji dodatak primam samo za četvrto dete što predstavlja jedinu pomoć za dvanaestočlano domaćinstvo.“

(Kruševac)

.....

„Po zanimanju sam frizerka, ne radim, imam neke planove da još nešto završim, ali ipak treba i finansije za tako nešto, jer sad bez srednje škole ne može ništa.“

(Kruševac)

Učesnici fokus grupa birani su uz sledeće, unapred određene, kriterijume:

- Primaoci novčane socijalne pomoći
- Primaoci dečijeg dodatka
- Ne primaju dečiji dodatak ali ispunjavaju kriterijume za dečiji dodatak
- Samohrani roditelji
- Izbegla lica sa decom

Većina ispitanika/ca nije u radnom odnosu a svoju trenutnu nezaposlenost, kao i nemogućnost za adekvatno zaposlenje u bliskoj budućnosti, smatraju direktnim uzrokom loše materijalne situacije u kojoj se nalaze. Iz tih razloga su prinuđeni da koriste mere socijalne pomoći.

Razlozi za nezaposlenost ispitanika su raznoliki. U Kruševcu podrazumevaju širok spektar razloga, od otpuštanja zbog lošeg poslovanja preduzeća, do odluke žena da same prekinu radni odnos zbog čuvanja male dece ili starih roditelja. Kao posebni razlozi ističu se situacije nege dece sa invaliditetom ili samohranog roditeljstva (najčešće majke) koje nisu u mogućnosti da rade zbog posvećivanja vremena deci. U Knjaževcu je, kao jedan od važnih razloga nezaposlenosti, naveden invaliditet ispitanika, dok radno sposobni eksplicitnu kritiku upućuju nepostojanju radnih mesta za koje bi oni mogli da budu konkurentni u lokalnoj sredini (kako zbog malog broja dostupnih radnih mesta, tako i zbog principa i uslova pod kojim se zapošljavanje vrši – po političkoj liniji ili preko prijatelja, poznanika ili rođaka).

Druga po učestalosti izjava je da posla nema. Sa druge strane, učesnici navode da poziv ili ponudu iz Nacionalne službe za zapošljavanje (u daljem tekstu NSZ) u vezi sa zapošljavanjem gotovo nikad u svom životu nisu dobili. Posebno je teško naći zaposlenje nakon 30. godine života. Osobama sa invaliditetom se uglavnom ne nudi odgovarajući posao. Ispitanici u Svrlijigu navode da novi Republički Zakon o zapošljavanju jedne osobe sa umanjenom radnom sposobnošću na 50 radno sposobnih nije sasvim primenjiv, posebno kada se uzme u obzir visina dohotka koji je za osobe sa umanjenom radnom sposobnošću propisan u iznosu od 50% umanjenja od punog ličnog dohotka za radno sposobno stanovništvo.

Podjednako je problematično naći radno mesto koje će biti odgovarajuće za vrstu i stepen invaliditeta ili bolesti zbog koje je radna sposobnost umanjena.

Tokom diskusije o ekonomskom statusu, u pojedinim gradovima je naročito istaknuta otežavajuća okolnost kod ostvarivanja prava na materijalnu pomoć ukoliko žene ujedno ostvaruju i pravo na alimentaciju ali im se iz različitih razloga ona ne isplaćuje (supružnik je zavisnik, alkoholičar, ne održava kontakt). Samim tim činjenica da formalno primaju alimentaciju, bez obzira što to pravo ne ostvaruju u praksi, ih automatski onemogućava da ostvare pravo na druge novčane socijalne pomoći.

„Zaposlena je žena na radno mesto gde joj i mama i tata rade, i gde su se i baba i deda penzionisali. Nju su zaposlili, a mene ne. I kako onda da se osećam kad sve to vidim? I ja hoću da radim! Otišla sam sa molbom u opštinu da mi se nađe radno mesto kad su mi isključili struju. Oni su mi rekli da nemaju ni jedno slobodno mesto pa me upućuju u CSR da dobijem pare. Mene je sramota bilo tada da tražim pare, ja sam želela da radim. Ne stidim se i nije mi bitno što imam diplome. Ja sam sada čistačica i nije me to sramota.“

IZVORI I VRSTE PRIHODA ISPITANIKA/CA

IZVORI I VRSTE PRIHODA ISPITANIKA/CA

Formalna primanja ostvaruje 25% ispitanika u vidu plate koja je uglavnom u iznosu „republičkog minimalca“ (sem u slučaju hraniteljskih plata). Međutim, zabeleženi su i primeri gde ona iznosi samo četvrtinu propisane minimalne zarade. Oko 16% ispitanika ima delimično rešeno i stambeno pitanje, koje obično podrazumeva život u socijalnim ili stanovima solidarnosti, što omogućava niže troškove stanovanja u odnosu na iznajmljivanje prostora za život. Jedan od problema ispitanika u vezi je sa posedovanjem zemlje, najčešće neobrađive, koja se nalazi u njihovoj svojini (u većini slučajeva nasleđeno). Ona se smatra za nepokretnost koja čini sliku o njihovom materijalnom statusu nerealnom i onemogućava ostvarivanje prava na socijalnu pomoć. Tržišno gotovo bezvredna imovina neadekvatno se tretira kao potencijalni izvor prihoda. Alimentacija, kao posebni izvor prihoda samohranih roditelja, ne ostvaruje se u većini slučajeva.

Kako bi delimično premostili materijalne probleme, ispitanici nalaze izvore dodatnih prihoda u vidu raznih honorarnih poslova, najčešće teških fizičkih, poslova u sferi sive ekonomije, ili povremenih angažovanja u lokalnoj zajednici na poslovima koji spadaju u tzv. „dobrovoljni rad“.

Izvori dodatnih primanja koje ispitanici/e najčešće pominju su različiti povremeni honorarni poslovi („honorarno radim po dva, tri posla“), fizički poslovi (utovar uglja, drvene građe), održavanje kuća bogatijih vlasnika, kreativni posao (hobi)- izrada nakita, projektno angažovanje u organizacijama civilnog društva, prihodi od izdavanja stana, penzije roditelja, supružnika ili dece kao i kontinuirano prihodovanje u oblasti sive ekonomije - „deca mi rade na divlje“.

Porodice sa decom koja su još uvek na školovanju su iznad svega, iako se nalaze u teškoj materijalnoj situaciji, usmerene na omogućavanje obrazovanja deci u nadi da će tako prekinuti „začarani krug siromaštva“. Ispitanici/e navode da nefinansijsku pomoć najčešće dobijaju od škole, prijatelja, rođaka i da na taj način svojoj deci obezbeđuju knjige, sveske, odeću i slično.

	Kruševac	Knjaževac	Aleksinac	Niš	Svrljig	Ukupno
plata ²	1	6	1	2	/	10
nepokretnosti (stan ³ , kuća, zemljište)	2	/	1	1	3	7
ušteđevina	1	/	/	/	/	1
novčana naknada nsz	1	/	/	/	/	1
minimalac za interno raseljena lica	1	/	1	/	/	2
socijalna podrška za izbegla i prognana lica	1	/	/	/	/	1
penzija	1	1	2	3	/	7
alimentacija	/	/	/	1	/	1
hraniteljska plata	/	2	/	1	/	3

„Nekoliko puta sam dobijao jednokratnu pomoć od po nekoliko hiljada dinara. Direktor socijalne ustanove mi pomaže nekad, nekad me ignoriše. Kaže meni daju često pare. Kažu meni daju najviše para. Mi smo trenutno 24 čoveka u kući. Ni jedan nije zaposlen, nikakva primanja. Jedino što imamo tu socijalnu pomoć od koje ne uspevamo da se prehranimo ni tri dana.“

(Svrljig)

² najčešće je u pitanju minimalac od oko 19000 RSD, ali i 5000 RSD (Knjaževac). Jedna ispitanica je još uvek na porodijskom i prima platu ali je neizvesno još koliko će to da traje.

³ socijalni stanovi/ prilagođeni stanovi u kućama u veoma lošem stanju tzv. „stanovi solidarnosti“ kojima se rešava stambeno pitanje ali ne i egzistencijalno pitanje. Na primer u Knjaževcu ispitanik je u obavez. da „stan solidarnosti“ plaća 7000 dinara mesečno. „Stan moram da prijavljujem kao svoj ali ne mogu da ga otkupim.“

VRSTE SOCIJALNIH DAVANJA I DAVANJA USMERENIH KA DECI KOJE GRAĐANI/KE KORISTE

VRSTE SOCIJALNIH DAVANJA I DAVANJA USMERENIH KA DECI KOJE GRAĐANI /KE KORISTE

	Kruševac	Knjaževac	Aleksinac	Niš	Svrljig	Ukupno
dečiji dodatak	5	4	3	3	6	21
negu i pomoć za drugo lice (za decu sa invaliditetom)	2	/	1	1	/	4
pomoć za drugorođeno dete	1	/	/	/	/	1
novčana socijalna pomoć do 5400 dinara	4	1	/	1	2	8
dečiji dodatak za 4. dete	1	/	/	/	/	1
socijalna pomoć za r i ipl	2	1	/	/	/	3
socijalna primanja 7000-15000 din	2	2	4	3	3	14

Učesnici/e fokus grupa, kao posebno značajne, izdvajaju dve vrste pomoći iz sistema socijalne zaštite: negu i pomoć za drugo lice i novčanu socijalnu pomoć.

Novčana socijalna pomoć se među ispitanicima percipira kao najznačajniji prihod za celokupno domaćinstvo, ali je veliki problem što se radno sposobnom stanovništvu dodeljuje u ograničenom vremenskom trajanju (najduže 9 meseci u toku jedne godine), pa tri meseca pauze teško preživljavaju oni koji ne nađu način da ostvare adekvatne prihode tokom te pauze.

„Devet meseci primam, tri ne primam i tad se teško snalazim“

Osim novčane pomoći, po značaju za korisnike/ce posebno se izdvaja primanje usmereno na decu sa invaliditetom (nega i pomoć za drugo lice).

„Značaj ove pomoći je ogroman. To je nešto njihovo“

(Kruševac)

Ipak, osim novca bitne su i usluge za decu u vidu npr. časova za decu sa autizmom, ili usluge čuvanja dece samohranih roditelja koji bi želeli da rade a nemaju srodnike koji bi se za to vreme starali o njihovoj deci.

„Nedostaju časovi za tu decu sa autizmom svaki dan, imaju samo dva puta nedeljno a ovako se to plaća po 1000 dinara“.

Kada se govori o negi i pomoći za drugo lice ispitanici smatraju da su postavljeni previsoki uslovi za ostvarivanje ove vrste pomoći (75-100% invaliditeta), jer i neke osobe koje ne ispunjavaju te uslove ne mogu da rade. Ovo pravo najčešće ostvari većina roditelja dece sa invaliditetom, jer ih na to blagovremeno upućuju institucije sa kojima dolaze u kontakt zbog nege dece sa invaliditetom. Ipak, i pored toga dešava se da neki roditelji ne mogu da ostvare ovo pravo, kao što se vidi na primeru iz Niša gde je majka deteta sa Daunovim sindromom odbijena jer je njen suprug vojni osiguranik. Roditelji dece sa invaliditetom navode i da su izloženi raznim neprijatnostima tokom procesa ostvarivanja prava na ovu pomoć:

„Iako sve piše u zdravstvenoj dokumentaciji, oni moraju na komisije“

Dodatni paradoks je da roditelji koji rade sa ovom decom na poboljšanju njihovog stanja, zapravo u praksi mogu vrlo lako da izgube pravo jer komisija često konstatuje poboljšano stanje kod dece koje premašuje očekivani stepen invaliditeta te tako daju ocene kao da „dete nije dovoljno invalid“.

„Maltene te kažnjavaju što si se trudio da dete nešto naučiš“.

Ispitanici navode da se stanovništvu daju razne vrste jednokratne pomoći koja se uglavnom koristi za:

- Kupovinu knjiga
- Plaćanje računa nakon prispeća opomena pred utuženje (Niš)
- Lečenje (Knjaževac)
- Kupovinu šporeta (Svrljig)
- Izgradnju kuće stanovnicima koji su ostali bez krova nad glavom usled elementarne nepogode (Svrljig)

U Svrljigu ima i korisnika koji ostvaruju pravo na besplatnu karticu za prevoz, koja se najčešće odobrava porodicama čija deca upisuju srednje škole u Nišu. Pomoć u vidu umanjenja računa za struju je dobro poznata gotovo svim učesnicima fokus grupa ali retko ko ostvaruje pravo na njeno korišćenje jer, kako ispitanici navode, nemoguće je imati toliko malu potrošnju električne energije koliko je propisano zakonom. Osim toga, postoji i dodatno otežavajuća okolnost:

„Oni kažu da dugovanje mora da bude izmireno da bi se ostvarilo umanjenje računa“

„A tek ako se brojilo ne vodi na tebe, onda ništa ne može da se uradi“.

INFORMISANJE GRAĐANA/KI O PRAVIMA IZ
SISTEMA SOCIJALNE I DEČIJE ZAŠTITE I
VRSTAMA SOCIJALNIH DAVANJA I DAVANJA
USMERENIM KA DECI

INFORMISANJE GRAĐANA/KI O PRAVIMA IZ SISTEMA SOCIJALNE I DEČIJE ZAŠTITE I VRSTAMA SOCIJALNIH DAVANJA I DAVANJA USMERENIM KA DECI

Najčešći izvor informacija o pravima iz sistema socijalne i dečije zaštite je usmena propaganda – potencijalni i postojeći korisnici informacije najčešće dobijaju od drugih korisnika, a znatno ređe od zaposlenih u institucijama koje smatraju relevantnim – Opština, Centar za socijalni rad, ali i zdravstvene ustanove. Najređi izvor informisanja predstavljaju mediji, što ukazuje na potencijalni problem nedovoljne medijske zastupljenosti relevantnih tema iz ove oblasti. Građani sebe smatraju nedovoljno informisanim, za šta okrivljuju zaposlene u pomenutim institucijama, ali i ljude sa različitih nivoa vlasti.

Na pitanje za koje vrste pomoći su učesnici čuli dobijeni su sledeći odgovori:

- Jednokratna pomoć za kupovinu drvne građe za ogrev
- Higijenski paketi jednom mesečno
- Umanjenje računa za komunalne usluge (retko)
- Paketi (CSR, Crveni krst, narodna kuhinja, garderoba, obuća, hrana)
- Jednokratne pomoći
- Druge pomoći koje se dele „po simpatiji“

Po navodima ispitanika/ca, stiče se utisak da se informacije o pravu na pomoć države traže i dobijaju na različite načine. Najčešće je to od:

- Drugog korisnika (usmena propaganda)
- Lekara
- Zaposlenih u CSR ili Opštini,
- Predsednika Opštine
- Socijalnih radnika
- Predsednika suda
- U biblioteci (zakoni i tumačenja zakona)
- Iz medija (štampe, televizije, radija, interneta)

„Žena iz socijalnog nam je nudila pelene i za higijenu šta nemam kad sam bila u devetom mesecu trudnoće da dođem i da uzmem kad se porodim, a kad sam se porodila i otišla ponovo, dali su mi samo neke čokolade kojima je istekao rok trajanja.“

(Kruševac)

.....

„Informacije se ne dobijaju odmah, već posle pojave problema, npr. kada vam isključe struju tek tada vam kažu da možete dobiti jednokratnu pomoć.“

(Knjaževac)

- Uz pomoć ličnih kontakata (u PIO, Sudu, Opštini i sl.)
- U upravi za socijalnu zaštitu (zdravstvene knjižice, upućivanje na lečenje, refundacija troškova lečenja), i
- Od zaposlenih u nevladinim organizac.

Poznanstva se izdvajaju kao ključna u procesu prikupljanja informacija jer su „insajderi“ uglavnom spremni da daju veoma korisne savete za ostvarivanje prava na osnovu iskustva rada u institucijama koje na posredan ili neposredan način učestvuju ili prate proces ostvarivanja prava u oblasti socijalne zaštite. Ipak, povrh svega stiče se utisak koji se ogleda u narednim izjavama:

„Država nas uopšte ne informiše!“

„Bilo gde da odeš, da potražiš pomoć ili da pitaš, dobijaju se toliko uskraćene informacije da ti više i ne znaš kome da se obratiš.“

„Kad odem u te institucije sve izgleda kao da je napravljeno tako da bude što teže da se ostvari bilo koje pravo.“

„Ja sam rešio da se borim protiv sistema koji na svaki način pokušava da čoveka obeshrabri da prvi put aplicira za nešto što mu po zakonu sleduje.“

Poseban problem predstavlja deljenje tzv. „suprotstavljenih“ informacija (kao da zavise od osoba koje ih daju).

U nekoliko slučajeva ispitanici su navodili da su bili u situaciji da informaciju dobiju vrlo kasno, kada je rok toliko blizu da je nemoguće da za tako kratko vreme prikupe svu dokumentaciju ili nakon što se dogode značajne posledice neostvarene potrebe za pomoći.

„Najgore je što ne postoji služba pravne pomoći nigde. Meni to kud i kamo treba u vezi deteta. U opštini nemamo tu službu pa se ja dovijam na različite načine da saznam koja su njegova prava. Preko kolege koji je načelnik u PIO smo saznali koja prava sleduju mom sinu. “

PERCEPCIJA ISPITANIKA/CA O RADU I ULOGAMA CENTRA ZA SOCIJALNI RAD

PERCEPCIJA ISPITANIKA/CA O RADU I ULOGAMA CENTRA ZA SOCIJALNI RAD

Generalno mišljenje učesnika/ca fokus grupa o odnosu i iskustvu sa institucijama koje su nadležne za pružanje informacija i pomoći, ali i realizaciju ostvarivanja prava na bilo koji vid socijalne pomoći, je da su ta mesta „nužno zlo“ kroz koje mora da prođe svako ko je prinuđen ili želi da ostvari svoje pravo. Na osnovu iskaza ispitanika/ca stiče se utisak da su uloge institucija prilično nejasne građanima/kama pa se često dešava da pokušavaju da svoje pravo na pomoć ili informacije ostvare na neadekvatnim mestima (službe, uprave, institucije...). Ispitanici vrlo često koriste nejasne nazive za institucije kao npr. naziv „socijalno“ kojim se naziva Uprava koja je pri lokalnoj samoupravi nadležna za pitanja socijalne zaštite, što dovodi u rizik mešanje sa institucijom Centar za socijalni rad i njenim nadležnostima.

Razmatrajući navode ispitanika/ca o dve institucije možemo da zaključimo da je nezadovoljstvo i nepoverenje ispitanika/ca u velikoj meri izjednačeno. Neminovan je zaključak da su građani svesni koristi koje ove institucije mogu da im pruže, „dobije se stan a nema se novca za hranu. Ipak, dali su mi i socijalnu pomoć, knjige, šest meseci narodne kuhinje“, ali pozitivnu percepciju o njihovom radu menja činjenica da korisnici komunikaciju sa zaposlenima na ovim mestima doživljavaju kao da je sprovedena na „nehuman“ način.

Među nezadovoljnim ispitanicima ima i onih koji smatraju da je pomoć rezervisana samo za one koji su na neki način uticajni (na osnovu društvenog statusa, partijske pripadnosti ili zbog prijateljstva ili poznanstva sa osobama koje rade u nadležnim institucijama). Komentari učesnika iz Niša na dobar način ilustruju prethodne zaključke:

„Socijalno kao socijalno, najugroženijima ne pomaže ništa.“

„Tamo se dešavaju krivična dela i afere.“

„Ljudi iz CSR nas uopšte ne posećuju, iako mislim da bi trebalo.“

(Kruševac)

.....

„Ne odgovaraju na mejlove. Svaki put treba otići tamo fizički, jer iako postoji broj telefona, retko se ko javlja.“

(Niš)

.....

„Svaki treći četvrti dan dolazim ovde da kukam i molim. Direktor čim uđe na vrata kaže: „mi radimo, nemoj da dosađuješ“. Ja ne znam šta oni rade, ali su dužni u svakom slučaju da nas koji smo socijalni slučajevi saslušaju makar.“

(Svrljig)

„Lečenje je rezervisano samo za bogate.“

„Ako te simpatiše daće ti pare, a neko ko umire od gladi njemu daju sto, dvesta dinara.“

Ispitanicima iz Knjaževca je prilično nejasna uloga institucije Centar za socijalni rad po pitanju raspodele socijalnih stanova. Građani odlaze predsedniku opštine, otud ih šalju u katastar, te se oni nakon saznanja da su stanovi u vlasništvu opštine vraćaju u opštinu, a zatim socijalnim radnicima...

Kroz više primera opisana je i procedura refundacije putnih troškova za lečenje u drugom gradu:

„Refundiraju se troškovi putovanja u Beograd sa pratiocem, ali samo deo (ne nadoknađuju se troškovi lokalnog prevoza po Beogradu, ishrane, smeštaja – ukoliko je neophodan, prim.aut.), sa kašnjenjem od oko tri meseca – to je za nas veliki trošak“

(Knjaževac)

ali i poteškoće na koje građani nailaze kada pokušavaju da ostvare pravo na neke specifične mere koje su naknadno definisane nekim podzakonskim aktima (npr. neke od pomoći usmerene na osobe sa invaliditetom):

„Ne radi se adekvatno dok je u Zaječaru drugačije, ljudi imaju brošure i pravilnike koje svako može da pogleda. “

(Knjaževac)

„Evo primer. Zakonom je dozvoljeno da imate pravo na 60 pelena za odrasle osobe ili dece sa invaliditetom koja koristi pelene a iz socijalnog neće da overe naloge. Dva meseca verovali ili ne ljudi tapkaju u mestu za te pelene. Na kraju kad se iznerviram odštampam Službeni Glasnik, pozovem telefonom i najavim se u CSR. Kod pravnice kad sam otišla stoji službeni glasnik na stolu a ja onda kažem dobro, onda ovaj moj primerak mogu da spakujem u torbu. Svi su kompjuterski povezani ali niko od njih neće da pročita. I eto, za pola sata sam overila naloge. Šta da kažem... “

(Niš)

Pored negativnih navoda o radu CSR, tokom nekih specifičnih situacija sa kojima su se ispitanici susretali u životu događali su se i pozitivni primeri iskustva saradnje sa zaposlenima u ovoj instituciji. „Ono što mogu zakonski, oni rade“. „Pomažu, okej, i čak pomognu da se popune dokumenta, ali ne svima....“

Uglavnom su nezainteresovani ljudi, ali zavisi od osobe kako će se ponašati. “

(Aleksinac)

„U CSR rade stari, naduvani, neljubazni ljudi, koji uglavnom ne pružaju informacije.“

(Kruševac)

.....

„U CSR 99% ljudi je mafija... i u socijalnom, a ima par osoba koje treba orden da dobiju.“

(Kruševac)

.....

„Kao da namerno komplikuju postupak – npr. ne mogu da daju informaciju da li se alimentacija obračunava za dečiji dodatak.“

(Aleksinac)

Ipak, ubedljivo najbolje iskustvo sa CSR imaju građani koji su odlučili da se bave zbrinjavanjem dece u hraniteljsku porodicu. Oni nisu naveli ni jedan negativan primer odnosa sa zaposlenima u CSR, štaviše, saradnju ocenjuju kao „odličnu“. U jednom od navoda ispitanica opisuje Centar za socijalni rad na sledeći način: „To je naša druga kuća. Prema nama je to sve dobro organizovano.“

U nekoliko primera desilo se i da radnici u CSR korisnicima daju dezinformacije:

„MOP više ne postoji, jedino je moguće ponuditi posao nekom u porodici ko ga nema“

(Službenica)

„Socijalna karta je isto što i MOP“ (Pravnica)

PROBLEMI U VEZI SA PROCEDUROM OSTVARIVANJA PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE

PROBLEMI U VEZI SA PROCEDUROM OSTVARIVANJA PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE

Na svim fokus grupama, ispitanici/e su kao osnovne probleme u vezi sa procedurom ostvarivanja prava iz socijalne zaštite naveli:

- problem prikupljanja (preobimne) dokumentacije, i
- problem nedovoljne transparentnosti i jasnosti kriterijuma koje je potrebno ispuniti kako bi se pomenuta prava ostvarila.

1. PROBLEM PRIKUPLJANJA DOKUMENTACIJE PODRAZUMEVA NEKOLIKO OTEŽAVAJUĆIH OKOLNOSTI KOJE KOMPLIKUJU PROCES OSTVARIVANJA PRAVA

1.1. *Sama procedura prikupljanja dokumentacije je komplikovana, zahteva puno vremena i posledično čekanje na razrešenje slučaja*, naročito je problematična za samohrane ili roditelje koji rade, jer nemaju kada da prikupljaju dokumenta.

Problem pribavljanja dokumentacije je naročito izražen kada korisnici/e prvi put apliciraju za socijalnu pomoć (dečiji dodatak), dok je za one koji samo obnavljaju ovo pravo procedura znatno jednostavnija.

1.2. *Bitne informacije se redovno dobijaju prekasno*, pa potencijalni korisnici imaju recimo dva dana na raspolaganju da prikupe svu neophodnu dokumentaciju, a po neka od dokumenata moraju čak i putovati u drugo mesto (primer iz Aleksinca i Niša) što ponekad onemogućava ostvarivanje prava.

1.3. Problem koji se izdvojio u opštinama vezan je za *posedovanje nepokretnosti* koje onemogućava ostvarivanje prava na određenu socijalnu pomoć:

„Stekao sam utisak da žele da te odvrate jednostavno, da ti dođe preko glave da bi odustao.“

(Aleksinac)

.....

„Mnogo je obimna dokumentacija, nerealni rokovi, kažu nam samo jedan put, ne daju spisak, ne upućuju, ne pogledaju adekvatno ni ta dokumenta kad im ih konačno donesemo..“

(ispitanici na raznim fokus grupama)

.....

„Suviše je to zahtevan postupak, da bismo dobili dečiji dodatak.“

(Aleksinac)

„Mene su odbili zbog površine kuće. Znači nije problem bio oko primanja ali je površina kuće bila veća od neke koju su oni odredili. Meni su rekli - ti omalteriši ovo pa izdaj, a ja pitam: Od kojih para ja to da omalterišem?“

Osim navedenog primera, izdvojen je i problem *posedovanja zemljišta* što onemogućava ostvarivanje prava na dečiji dodatak.

U gotovo svim slučajevima u pitanju je neobrađivo poljoprivredno zemljište na često nedostupnim mestima u seoskim atarima, koje korisnici najčeće uopšte ne posećuju, te je zapušteno i po pravilu ga je nemoguće prodati i ostvariti adekvatne prihode. To zemljište se ne obrađuje jer su vlasnici često osobe koje u tome onemogućava bolest, invaliditet ili nemoć usled starosti. Drugi razlog je činjenica da odlazak zahteva trošenje sredstava na putovanje, što nije adekvatna opcija za ljude koji su u lošoj finansijskoj situaciji.

Ispitanici/e smatraju da je najbolje rešenje fizičko izdavanje stambene jedinice (npr. odvajanje dece od roditelja, odvajanje članova porodica - u kojoj je pojedinac rođen i koju formira) i „uvođenje posebnog strujomera“ (Knjaževac). Na taj način se dobija adekvatnija slika imovine potencijalnih korisnika/ca.

1.4. *Troškovi puta* neophodnog za pribavljanje određenih dokumenata, se ne refundiraju, i taj problem navodi neke potencijalne korisnike/ce da odustanu od apliciranja za pomoć kada utvrde da su im

troškovi veći od potencijalnih koristi. Povezani problem je činjenica da se „po sve informacije mora ići fizički, jer se ne javljaju na telefon niti odgovaraju na mailove“ (ispitanik u Nišu, govoreći o zaposlenima u CSR i Opštini), što takođe izaziva dodatne troškove.

Sem tih, i troškovi taksi, kao i drugi slični troškovi, otežavaju proces prikupljanja dokumentacije potencijalnim korisnicima:

„Novac koji bismo potrošili na put do tog zemljišta je veći nego socijalna pomoć.“

(Knjaževac)

1.5. *Prebacivanje odgovornosti* – odnosno „šetanje/seljakanje“ korisnika u potrazi za informacijama od jedne do druge institucije – najčešće Opština, CSR (npr. kada se zahteva pomoć u plaćanju troškova ekskurzije za učenike), ali se uključuje i Katastar (npr. kad korisnici/e traže informacije o socijalnom stanovanju).

1.6. Ispitanici/e u Nišu su pomenuli/e još neke otežavajuće faktore:

- greške u sistemu – npr. jedan ispitanik u Nišu se vodi kao interno raseljeno lice, iako je rođen u Srbiji i državljanin je Srbije. Naime, po staroj zakonskoj odredbi je upisan u knjige rođenih u mestu rođenja svog oca, na Kosovu, te sada mora da putuje po određena dokumenta svaki put kada aplicira za pomoć, što je dodatni trošak koji deluje obeshrabrujuće;

„Dobije se spisak dokumenata, ali je teško sve to prikupiti, pa bogatiji, ali uporniji, dobijaju pomoć.“

(Niš)

.....

„Meni je prikupljanje dokumentacije kao da idemo za inostranstvo. Treba svako od nas da bude advokat/pravnik da bi bio spreman da prikupi to.“

(ispitanici na raznim fokus grupama)

.....

„Ljudi koji nemaju imovinu, zemlju, i žive sami, a ne u zajednici, lakše dobijaju dečiji dodatak.“

(Aleksinac)

- potreba obezbeđenja dvoje svedoka za overu raznih dokumenata u mesnoj kancelariji (npr. prilikom apliciranja za jednokratnu pomoć za smanjenje troškova električne energije).

1.7. U Aleksincu ispitanici/e navode primer dobre prakse:

„99% taksu se ne plaća ako se naglasi da se dokumenta prikupljaju kako bi se ostvarilo pravo na dečiji dodatak“

ali ispitanici/e u Nišu navode drugačiji primer:

„MUP je promenio procedure i sada su takse na sva dokumenta obavezne, mnoga uverenja su poskupela, takse u bankama i poštama su poskupele, kad, na primer, vadite ličnu kartu ili menjate adresu...“

Ispitanici/e iz Aleksinca navode konkretan primer da se i „dobijanje informacija u katastru plaća“ što dodatno komplikuje proceduru za njih.

„Posedovanje zemljišta, automobila i slično onemogućavaju dobijanje dečijeg dodatka.“

(Knjaževac)

2. PROBLEM NEJASNIH KRITERIJUMA KOJE TREBA DA ISPUNE POTENCIJALNI KORISNICI /E POMOĆI

Ispitanici/e na svim fokus grupama naveli su kao jedan od najvećih problema, i kao nešto što njima lično najviše smeta, činjenicu da i osobe koje realno ne bi trebalo da ostvaruju pravo na socijalne pomoći (zbog materijalnog statusa koji višestruko prevazilazi kriterijume postavljene zakonskom regulativom), to u praksi čine.

Zato se i jedna od najčešćih preporuka odnosi na adekvatnije targetiranje materijalno najugroženijih stanovnika/ca, kako bi se omogućilo da pomoć bude usmerena upravo ka njima.

Neke izjave ispitanika/ca koje govore u prilog ovim zaključcima:

„Nejasni su mi ti kriterijumi za dodelu pomoći: kad su ljudi slične pozicije a jedan prima, a drugi ne prima recimo socijalno osiguranje uz penziju.“

(Kruševac)

„Ima puno ljudi koji ne zaslužuju, a dobijaju dečiji dodatak – nabave dokumenta, lažirane potvrde da primaju minimalac oko 15.000 ... to niko ne proverava... i oni, zato što su uporni, a već imaju puno, ostvare dečiji dodatak, a mi drugi ne.. “

(Aleksinac)

„Ima puno ljudi koji primaju pomoć, a ne treba – (socijalni- prim.aut.) radnici procenjuju status individualno – ne raspoređuju i ne kontrolišu kako treba i to je problem i na lokalnom i na državnom nivou.“

(Knjaževac)

LOKALNE MERE SOCIJALNE ZAŠTITE –
DIVERZIFIKOVANOST I DOSTUPNOST TIH MERA,
SVESNOST GRAĐANA/KI O NJIMA I KORIŠĆENJE

LOKALNE MERE SOCIJALNE ZAŠTITE – DIVERZIFIKOVANOST I DOSTUPNOST TIH MERA, SVESNOST GRAĐANA/KI O NJIMA I KORIŠĆENJE

Na svim fokus grupama, građani/ke procenjuju svoju informisanost o ovim merama kao neadekvatnu, tj. nedovoljnu. Česti su komentari sledećeg tipa:

„Ne znamo šta postoji, ni na lokalnom, ni na državnom nivou, uopšte.“

Kada su upitani za koje mere socijalne pomoći dostupne na lokalnu su čuli, ispitanici/e su navodili:

1. U ALEKSINCU:

Pravo na 20% popusta na knjige za učenje engleskog jezika;

- Oslobođanje od plaćanja troškova boravka dece u obdaništu, navodeći pritom da se dodatne usluge u tom slučaju ipak plaćaju;
- Olakšice prilikom plaćanja dečijih ekskurzija – ispitanici/e navode da je ovo sigurno opštinska odluka, ali da često nema sredstava za njeno sprovođenje, te se na nivou škole, ili čak odeljenja, donose i sprovode odluke o pomoći najsiromašnijoj deci;

Navedene su i mere koje nisu direktno povezane sa poboljšanjem kvaliteta života dece:

- Olakšice prilikom plaćanja računa za struju i komunalije – ovde ispitanici pokazuju nedovoljni stepen informisanosti i nesigurnost, jer nisu sigurni da li treba da se obrate CSR, Opštini ili Distribuciji kako bi dobili pouzdane informacije,

- Opštinski Biro (ispostava NSZ) sprovodi i programe za zapošljavanje osoba mlađih od 35. godina.

Generalno, građani/ke Aleksinca procenjuju da osobe iz lokalne samouprave i institucija „Imaju želju, ali nemaju sredstva“, pa često na vratima kancelarija u institucijama stoje natpisi: NEMAMO JEDNOKRATNU POMOĆ.

2. U KRUŠEVCU:

Građani/ke su ovde implicitno naveli samo stipendije za talentovane učenike, ali priznaju da im nedostaju informacije o stipendijama:

„Škola ih ne pruža, možda ima na TV ali mi ne znamo...“

Odgovarajući na neka druga pitanja, ispitanici/e su, međutim, pominjali i jednokratne pomoći poput olakšica prilikom plaćanja računa za električnu energiju.

3. U SVRLJIGU:

Građani/ke navode da:

„Trebalo bi da postoji pomoć za kupovinu knjiga, ali se ne sprovodi, jer nema para, nema ni refundiranja tih troškova, kao ni troškova puta u drugo mesto prilikom odlaska po lekove...“

4. U KNJAŽEVCU:

Građani/ke se slažu da:

„Opština ima poprilično sluha za jednokratne pomoći“

jer sem pomenutih (za električnu energiju, na primer), daje i:

- Pomoć za plaćanje škole za odrasle (za decu koja su OSI);
- Refundiranje taksi prilikom vađenja lične karte,
- Pomoći za pelene i slične potrepštine za decu,
- SPECIFIČNE MERE POMOĆI : dobrovoljni rad (70 h ukupno, 12 nedeljno, za naknadu od 7000 dinara, na poslovima poput nege cveća na gradskim trgovima, prenos drvene građe u toplani...) i program lokalne NVO za gerontodomačice u koji se uključuju žene iz ranjivih grupa.

PERCEPCIJA (ZNAČAJA) DEČIJEG DODATKA I OSTALIH MERA SOCIJALNE POMOĆI

PERCEPCIJA (ZNAČAJA) DEČIJEG DODATKA I OSTALIH MERA SOCIJALNE POMOĆI

Još jedan od ispitivanih aspekata odnosi se na značaj koji dečiji dodatak i ostale mere socijalne pomoći kao izvori prihoda imaju za materijalno ugrožene građane/ke. Odgovori na ovo pitanje su veoma različiti i ukazuju na to da nekim građanima/kama ove pomoći olakšavaju egzistenciju u značajnoj meri, dok za druge nemaju nikakvog značaja. Ipak, ispitanici/e dele mišljenje da bi svakako trebalo povećati iznose ovih pomoći. *Takođe, dečiji dodatak, uz ostale vrste socijalne pomoći, smatra se dodatnim izvorom prihoda koji je namenjen kućnom budžetu, a ne isključivo deci kao korisnicima.*

Navodimo neke izjave ispitanika/ca koje ukazuju na veliki značaj koji mere socijalne pomoći, naročito dečiji dodatak, imaju za njih:

„Meni to mnogo znači, uvek znači i jedan dinar kad nemaš. “

„Ne možemo da budemo zadovoljni tim primanjima, ali znače. “

(ispitanici/e u Kruševcu i Aleksincu)

Međutim, bilo je i izjava koje ukazuju na drugačija shvatanja:

„Bolje je da prenosimo drva ili ugalj, jer je novac koji dobijamo u tom slučaju veći nego dečiji dodatak za koji se mučimo da ostvarimo.“

(Aleksinac)

„Pa to (dečiji dodatak) je mizerno, stvarno nije ništa. Jednu nogavicu od pantalone ne mogu da kupim. To nema ni za odeću, ni za obuću, ni za školski pribor. Mi to vidimo kao još jedno primanje za koje nas maltretiraju da sakupljamo dokumentaciju. I ono što nam sleduje nam ne daju.“

(Knjaževac)

„Primam dečiji dodatak za svu decu, nikada nisam prestajala, uvek sam se trudila da obnovim na vreme jer mi je to.. to je ništa ali znači mi. Doduše, to ne može da pokrije ni tu mesečnu kartu za moju ćerku jer ide u Niš u školu, ali dobro, bolje išta nego ništa.“

(Aleksinac)

Sem konkretnih mera socijalne pomoći – materijalne odnosno finansijske – ispitanici/e su navodili i značaj dobijanja informacija:

„Jednokratne pomoći nisu važne, bitniji su info pultovi i besplatna pravna pomoć.“

(Knjaževac)

Kako ispitanicima na svim fokus grupama dečiji dodatak, kao i ostale mere pomoći, predstavlja dodatni izvor prihoda za kućni budžet (a ne prihod koji je namenjen isključivo za decu), oni su predlagali i sledeće:

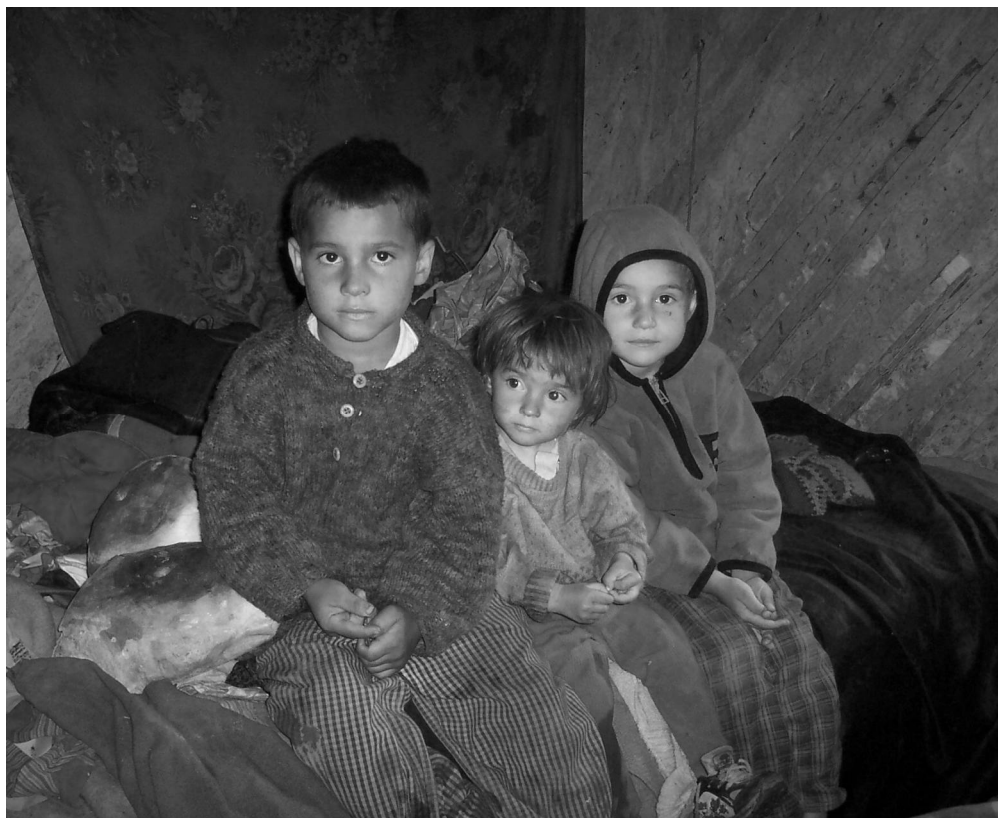
„Bolje da daju veće socijalno nego taj dečiji dodatak.“

„To (različite mere pomoći) bi trebalo da se objedini nekako.“

ZAKLJUČCI

ZAKLJUČCI

1. Ispitanici/e smatraju da „se forsiraju mere populacione, a ne socijalne politike“ što „izaziva prezir jer ti ljudi zloupotrebljavaju najmilije i to je veliki problem“.

2. Ispitanici smatraju da su ključni elementi neophodni za ostvarivanje prava na socijalnu pomoć konstantno informisanje, upornost, odlučnost.

3. Iako se ispisivanjem dece iz škole automatski gubi pravo na dečiji dodatak, to nije primarni razlog upisivanja dece u škole i nastavka školovanja:

„Ta suma je realno mala da bi to bio osnovni motiv.“

(Knjaževac)

Obrazovanje se prepoznaje kao neophodnost da bi se deci obezbedili bolji uslovi za život, ali se ne smatra garancijom (neophodan ali ne i dovoljan uslov):

„Sa mnom, recimo, radi čovek koji je završio za doktora i sad cepa drva...“

(Knjaževac)

Ipak, dečiji dodatak kao prihod olakšava podnošenje troškova školovanja dece.

4. Korisnici/e su generalno nezadovoljni/e načinom rada CSR koji je za njih najznačajnija, a u nekim opštinama i jedina, institucija koja je zadužena za distribuciju primanja iz prava na socijalnu zaštitu. Smatraju da je neophodno da se rad ove institucije bolje organizuje, da se zaposleni koji su u kontaktu sa korisnicima biraju prema adekvatnijim kriterijumima (Knjaževac), da konstantno unapređuju svoje znanje i da se ova i slične

„Upornost i odlučnost su ključ uspeha uz poštovanje propisa..“

(Niš)

.....

„Treba izučiti pravilnike, sakupiti dokumentaciju i biti uporan, to je formula za uspeh.“

(Kruševac)

.....

„Kako dobiti pomoć i usluge? Samo informisanjem i upornošću.“

(Knjaževac)

institucije generalno osavremene (Niš). Sa druge strane, hranitelji su prezadovoljni saradnjom sa CSR, o čemu svedoči izjava jedne ispitanice: *„To (CSR) je naša druga kuća“*.

5. Jedan od najbitnijih nalaza je činjenica da građani/ke smatraju da je poražavajuće što institucije koje su primarno zadužene za socijalnu zaštitu građana/ki nemaju najelementarnije info servise, imajući u vidu značaj pravovremenih i sveobuhvatnih, a preciznih informacija za potencijalne korisnike/ce.

6. Izdvojio se i problem u vezi sa hraniteljima: podaci o njihovom materijalnom statusu se ne proveravaju i ažuriraju. Npr. postoje hranitelji koji ne ispunjavaju obavezni kriterijum ostvarivanja formalnih prihoda, a bave se hraniteljstvom. Naime, u trenutku kada su ostvarili pravo, oni su bili zaposleni ili posedovali zemlju i sličnu imovinu koja im je omogućila da postanu hranitelji. Međutim, u međuvremenu su ostajali bez drugih prihoda, tako da sada praktično žive od hraniteljske plate.

7. Bitan zaključak je u vezi sa činjenicom da hranitelji ističu da su standardi koji se odnose na čuvanje dece odlični i da čak prevazilaze uslove odgajanja biološke dece od strane roditelja:

„Sve je napisano šta treba, koliko treba da bude dugačak krevet za dete, što mi za našu decu ne gledamo, na primer...“

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE SISTEMA SOCIJALNE ZAŠTITE

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE SISTEMA SOCIJALNE ZAŠTITE

Preporuke koje navodimo u ovom Izveštaju predstavljaju izvedene/sublimirane i objedinjene preporuke učesnika istraživanja.

- Ispitanici/e smatraju da dečiji dodatak treba da bude podrška deci, pomoć za SVU DECU (Niš), gde treba uključiti i decu talentovanu za učenje i sport (Aleksinac).
- Apsolutno svi ispitanici/e su dali/e i preporuku da se dečiji dodatak poveća jer smatraju da je njegov trenutni iznos nedovoljan da podmiri osnovne potrebe za koje se koristi – kao podrška deci ili prihod kojim se dopunjuje kućni budžet. Ispitanica u Knjaževcu je navela i činjenicu da neka deca „završe“ kod hranitelja zbog siromaštva.
- Predloženo je i da se u sistem socijalne pomoći uvedu i mere usmerene ka deci rođenoj nakon četvrtog deteta u porodici jer ova deca:

„...ne dobijaju ništa sem užine i knjiga što im obezbeđuje CSR. Po rođenju ne dobijaju ni pelene ni slično – to je nedopustivo!“

(ispitanik, Knjaževac)

- Ispitanici predlažu da se preispita cenzus, i generalno postave realniji kriterijumi kako bi bila ostvarena bolja targetiranost i pomoć primali zaista oni kojima je najneophodnija.
- Procedure distribucije socijalne pomoći moraju biti transparentnije.
- Neophodno je postaviti adekvatne info pultove u odgovarajućim institucijama i omogućiti potencijalnim korisnicima besplatnu pravnu pomoć.

- Službenike/ce zaposlene u institucijama zaduženim za informisanje građana o pravima iz socijalne zaštite i institucijama koje distribuiraju tu pomoć treba birati na adekvatniji način (naročito one koji su u direktnom kontaktu sa korisnicima/cama).
- Neophodno je poboljšati status samohranih roditelja, kako bi im se omogućilo da mogu naći zaposlenje i da za vreme koje provode na poslu ima nekoga ko će se starati o deci za naknadu koja je njima (kao materijalno ugroženima) neophodna. Predlažu uvođenje druge smene ili duže radno vreme vrtića. (Ispitanica, Aleksinac)
- Predlaže se i preispitivanje mogućnost ukidanja obaveze davanja alimentacije od strane osoba koje su sposobne za rad fizički, ali im je psihičko stanje neodgovarajuće (osobe sa bolestima zavisnosti, bivši supružnici koji ne održavaju kontakt sa supružnikom koji se stara o deci). Naime, ove osobe ne daju alimentaciju samohranom roditelju sa decom, bivšem supružniku ili partneru, ali ova njihova neizvršena obaveza onemogućava te samohrane roditelje da ostvare pravo na dečiji dodatak.
- Svi ispitanici daju zajedničku preporuku da je neophodno da:

„...država obezbedi posao ljudima, jer hoće da rade, a ne da primaju pomoć (od čega ih je često sramota), ali da posao bude u struci, ili da postoji adekvatno usmeravanje što sad ne rade ni NSZ ni CSR.“ (Knjaževac). Sa tim u vezi, ispitanici koji su osobe sa invaliditetom (u Svrljigu i Nišu) predložili su da je neophodno da se preispita praksa zapošljavanja ovih osoba i da im se ponude adekvatne plate jer su trenutno oko 50% plata radno sposobnih stanovnika, a potrebe su im realno veće. “

- Neophodno je olakšati proceduru ostvarivanja prava na penziju ljudima koji su stekli uslove.

- Biološki roditelji predlažu izjednačavanje svojih socijalnih primanja i plata hranitelja, ali se hranitelji ne slažu jer smatraju da je njima pomoć neophodna. Potrebno je preispitati ove potrebe i odnos kako bi se došlo do adekvatnog rešenja.
- Građani su izuzetno nezadovoljni obrocima iz Narodne kuhinje i predlažu da im se umesto obroka dodeljuju paketi hrane, jer to smatraju primerom dobre prakse. (Kruševac)

„Socijalne mere ne treba da budu diskriminišuće, deca u Nišu i Srbiji treba da imaju prava kao sva deca sveta.”

(Niš)

„Treba promovisati socijalne, a ne populacione mere.”

(Niš)

„Treba osnovati fondove za talentovanu decu za učenje, za sport, omogućiti im lakše školovanje i studiranje.”

(Svrljig)

„Treba dati dečiji dodatak i deci starijoj od 18 godina ako nastavljaju da se školuju... tada su troškovi veliki.”

(svi ispitanici/e)

„Dečiji dodatak treba povezati sa školovanjem i davati ga kao podršku deci koja nastavljaju školovanje i posle osamnaeste godine.”

(Aleksinac)

.....

„Primanja su ista, a potrebe različite kod dece različitog uzrasta, i ako dete ide u školu van mesta stanovanja.”

(Knjaževac)

.....

„Neophodno je da naša država više brine o zdravlju i deci.”

(Svrljig)

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

364.6-055.5/.7(497.11)

364.3-053.3(497.11)

ПОПОВИЋ, Ана, 1982-

Državna izdavanja za decu i porodicu :
iskustva korisnika / Ana Popović, Milena
Ćelić. - Niš : #Društvo za razvoj dece i
mladih - #Otvoreni klub, 2012 (Niš : Punta).
- 61 str. : ilustr. ; 25 cm

Tiraž 300.

ISBN 978-86-913753-3-1

1. Ћелић, Милена, 1978- [аутор]

а) Породица - Социјална заштита - Србија

б) Деца - Социјална помоћ - Србија

COBISS.SR-ID 190672908

**DRUŠTVO ZA RAZVOJ DECE I MLADIH
OTVORENI KLUB**

www.oknis.org.rs

www.regjeringen.no

www.iscv.org

